

PETR LANGER - ČESKÁ VIZE

(*1977) právník, Ostrava

zveřejněno v Kavárně iDNES.cz v neděli 25. října 2009

U příležitosti 20. výročí přechodu naší vlasti k demokracii a právnímu státu je jistě na místě se zamyslet nad tím, kam by měla česká společnost směřovat v budoucí době a jakými hodnotami by se měla řídit. Myslím, že zformulování desatera takových hodnot by mělo být spíše týmovou prací, ale rád se stručně zamyslím alespoň nad některými z nich.

Nemá-li naše vize zůstat pouhou vizí, ale má být živa i v budoucnu, je nepochybně třeba se zamyslet i nad těmi, kdo ji mají v budoucnu realizovat, tedy nad současnou mladou generací. Byli to právě mladí lidé, studenti, kteří sehráli v listopadu 1989 klíčovou roli vedoucí k hlubokým společenským změnám. Jejich generace je nyní již v plném produktivním věku a vykonává nejrůznější povolání a podílí se též tak či onak na správě této země, ale za uplynulých 20 let již vyrostla generace nová, která již nepamatuje předchozí režim a na základních a středních školách jsou dnes již i mladí lidé, kteří nepamatují Československo. Je jistě pozitivem, že tito mladí lidé vyrůstají ve svobodné společnosti a mají obrovské možnosti studia a realizace nabytých vědomostí nejen ve vlasti, ale i v zahraničí. Neboť vzdělání je jednou z nejvýznamnějších hodnot, která by měla být v kořenech každé společnosti. Ukazuje se však, že naši studenti vykazují postupně horší výsledky v řadě oborů, a to zejména ve srovnání s jinými zeměmi. V rámci Evropské unie stále zaostáváme v počtu vysokoškolsky vzdělaných osob v populaci. Patrně největším problémem je postupný pokles úrovně všeobecného přehledu znalostí, a to zejména v oblasti historie, geografie, umění (ve všech jeho oborech). Nejde jistě o to, aby byli mladí lidé naplňováni nejrůznějšími encyklopedickými znalostmi. Ale bez rozsáhlých znalostí, k nimž by měla přispět jak základní, tak střední škola, nehledě o rodinném zázemí a samostudiu, nelze dostatečně navázat při výuce na vysokých školách. Volá-li se tak často po utváření vlastního názoru v řadách našich spoluobčanů (a pro mladou generaci to platí dvojnásob), je k tomu třeba i dostatečného zázemí, a to jak znalostního, tak samozřejmě i pojmoslovného (včetně dostatečné slovní zásoby).

Mladá generace jak známo nečte, nebo čte přinejmenším méně, než tomu bylo dříve. Je jistě pohodlnější shlédnout film, než přečíst knihu, která mu dala vzniknout. Divák je tak ochuzen nejen z vlastního zážitku z originálu, který má samozřejmě širší obsah, ale je ochuzen i o stále rozšiřování slovní zásoby. Vede to jak ke zhoršení vyjadřovacích schopností, tak ke zhoršení písemného projevu, nemluvě již o nemožnosti rozšíření obecného přehledu.

Kde jsou kořeny tohoto stavu? Svě nepochybně sehrává především konzumní styl života, jemuž se oddává velká část mladé generace. „Užít si, užít si a zase užít si.“ To však k prožití plnohodnotného života nestačí. Tak často se (ve vztahu k znalostem všeobecného přehledu) objevuje zhoubná otázka: „K čemu mi to bude?“ Máme snad sklouznout k tomu, že mladá generace nebude znát své dějiny? Že nebude znát, kde se nachází která země světa? Jde nám vážně o to, aby náš národ byl ve své většině národem nevzdělanců? Jak mohou mladí lidé pochopit současné dění ve světě bez znalostí předchozích událostí a souvislostí? A jak mají být hrdí na svoji vlast, neznají-li ty, kteří ji vytvářeli? Na vině je bohužel i úpadek mravních hodnot. Učitel dnes již není tím, kdo přináší světlo poznání, mravní autoritou k níž nadšeně vzhlížíme, je to pro mnohé jen „ztroskotanec“, který „má podstatně menší plat, než můj táta, tak co po mě vlastně chce.“

A řešení tohoto stavu? Náprava v rodině jistě nestačí. Nutně zde musí svoji roli uplatnit nejrůznější články občanské společnosti a stát. Nutná je reforma základního i středního školství. Nabytá svoboda je jistě základním předpokladem úspěchu, ale nelze ji zaměňovat s anarchií. Vedení k mravním hodnotám, hodnotám humanismu, odpovědnému jednání, disciplíně a elementární slušnosti by mělo být samozřejmostí. Ruku v ruce musí jít i vedení k vlastenectví, ke kořenům naší státní ideje a ideálům těch, kteří ji tvořili. Motivací pak budiž snaha být lepším a lepším (ve srovnání s druhými), být schopným komunikace a utváření názoru. Povede-li se nám zajistit v širší populaci tyto ideály, pak česká vize jistě nebude jen přáním, ale bude z velké části naplněna. A budeme moci říci, že T.G. Masaryk, J. A. Komenský, Karel IV., Jan Hus či František Palacký nebojovali svůj boj nadarmo.